

13. Lubysheva L. I. (1996). "The concept of physical education : development methodology and technology implementation // Physical culture : education, education, training". № 1. P. 5–11.
14. "Teaching and Research Methods in Higher Education : tutorial". / S. U. Honcharenko, P. M. Oliinyk, V. K. Fedorchenko and others. (2003). Kyiv, High School. 324 p.
15. Mulyk K. V., Maksymova K. V. (2017). "The cultural emanation of fitness culture as a means of healing student youth // Pedagogy and Psychology". № 58. pp. 71–82.
16. Fridman L. M. (1987). "Pedagogical experience through the eyes of a psychologist : a book for the teacher". Kiev, Enlightenment. 238 p.
17. Juzhakova N. V., Udalova E. P. (2016). "The use of fitness programs in the practice of physical education of students // Young scientist". Kazan, № 3. pp. 1037–1040.

УДК 796.015.136:796.85

Задорожна О. Р., Бріскін Ю. А., Сосновський Д. Д., Романюк Р. І., Рихаль В. І.

СТАВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ З БОКСУ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ БАГАТОРІЧНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ СПОРТСМЕНІВ

У статті представлено думки експертів-фахівців з боксу щодо реалізаційних положень тактичної підготовки на різних етапах багаторічного удосконалення спортсменів. Актуальність роботи зумовлена наявністю різних підходів до тактичної підготовки у спортивних єдиноборствах, відсутністю її цілісного розгляду та належного науково-методичного обґрунтування у нормативно-правових документах.

У дослідженні були використані методи: теоретичний аналіз, документальний, узагальнення даних літератури та мережі Інтернет, експертне оцінювання та математичної статистики.

Встановлено, що у науково-методичній літературі та нормативно-правових документах, присвячених тактичній підготовці у спортивних єдиноборствах, наявне різне ставлення до її реалізації, а також диспропорція уваги дослідників щодо складових тактичної підготовленості спортсменів. Головний акцент у дослідженнях зроблено на впровадження засобів та методів тактичної підготовки у поєднанні з технічною. При цьому тактичне мислення, тактичні знання та контроль тактичної підготовленості спортсменів представлені у літературі фрагментарно.

У дослідженні взяли участь шість експертів-фахівців з боксу. У статті представлено їх думки щодо реалізації тактичної підготовки на різних етапах багаторічного удосконалення спортсменів у боксі. Встановлено, що фахівці здебільшого односторонні в оцінюванні таких положень: напрямки тактичної підготовки спортсменів (коефіцієнт конкордації становив 0,58); чинники, які впливають на стратегію підготовки до конкретних змагань (0,62); розділ інформації «Змагальна діяльність» (0,54); розділ інформації «Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів» (0,51); словесні методи тактичної підготовки (0,5-0,63); наочні методи тактичної підготовки (0,75-0,78); практичні методи тактичної підготовки (0,5-0,6); засоби та методи контролю тактичної підготовленості спортсменів (0,54). В інших запитаннях думки експертів були або неузгодженими, або недостовірними ($p > 0,05$).

Ключові слова: спортивні єдиноборства, тактична підготовка, спортивна майстерність, реалізаційні положення, інформація, засоби, методи, контроль.

Задорожная О. Р., Брискин Ю. А., Сосновский Д. Д., Романюк Р. И., Рихаль В. И. Отношение специалистов по боксу в реализации тактической подготовки на разных этапах многолетнего совершенствования спортсменов. В статье представлены мнения экспертов-специалистов по боксу по реализационных положений тактической подготовки на различных этапах многолетнего совершенствования спортсменов. Актуальность работы обусловлена наличием различных подходов к тактической подготовки в спортивных единоборствах, отсутствием ее целостного рассмотрения и надлежащего научно-методического обоснования в нормативно-правовых документах.

В исследовании были использованы методы: теоретический анализ, документальный, обобщение данных литературы и сети Интернет, экспертной оценки и математической статистики.

Установлено, что в научно-методической литературе и нормативно-правовых документах, посвященных тактической подготовке в спортивных единоборствах, имеется различное отношение к ее реализации, а также диспропорция внимания исследователей относительно составляющих тактической подготовленности спортсменов. Главный акцент в исследованиях сделано на внедрение средств и методов тактической подготовки в сочетании с технической. При этом тактическое мышление, тактические знания и контроль тактической подготовленности спортсменов представлены в литературе фрагментарно.

В исследовании приняты участие шесть экспертов-специалистов по боксу. В статье представлены их мнения по реализации тактической подготовки на различных этапах многолетнего совершенствования спортсменов в боксе. Установлено, что специалисты в основном единодушны в оценке таких положений: направления тактической подготовки спортсменов (коэффициент конкордации составил 0,58) факторы, влияющие на стратегию подготовки к конкретным соревнованиям (0,62) раздел информации «Соревновательная деятельность» (0,54) раздел информации «Теоретико-методические основы подготовки спортсменов» (0,51) словесные методы тактической подготовки (0,5-0,63) наглядные методы тактической подготовки (0,75-0,78) практические методы тактической подготовки (0,5-0,6) средства и методы контроля тактической подготовленности спортсменов (0,54). В других вопросах мнения экспертов

были или несогласованными, или недостоверными ($p > 0,05$).

Ключевые слова: спортивные единоборства, тактическая подготовка, спортивное мастерство, реализационные положения, информация, средства, методы, контроль.

Zadorozhna O., Briskin Yu., Sosnovskyy D., Romanyuk R., Ryhal V. Attitude of experts in boxing to implementation of tactical training at different stages of athletes' long-term development

The article represents the attitude of experts in boxing to particular implementation provisions of tactical training at various stages of long-term development of athletes in martial arts. The urgency of the work is due to the availability of different approaches to tactical training in sports, the lack of its holistic consideration and proper scientific and methodological substantiation in normative legal documents.

There were used such methods as theoretical analysis, documentary, generalization of literature data and the Internet, expert evaluation and mathematical statistics.

It was revealed that in scientific and methodical literature and legal documents devoted to tactical training in sports martial arts, there are various approaches to its realization, as well as disproportionate attention of researchers regarding various components of tactical preparedness of athletes. The main accent in researches is made on the development and implementation of tactical training means and methods in conjunction with technical. At the same time, tactical thinking, tactical knowledge and methods of assessing the tactical preparedness of athletes are highlighted fragmentarily.

There were involved six experts in boxing. The article clarifies their attitude to the implementation of tactical training at various stages of long-term development of athletes in boxing. It has been established that specialists in boxing are mostly unanimous in evaluating the following provisions: the directions of tactical training of athletes (the coefficient of concordance was 0.58); factors that influence on strategy of preparation to particular competition (0.62); informational block "Competitive activity" (0.54); informational block "The theoretical and methodological basis of athletes training" (0.51); verbal methods of tactical training (0.5-0.63); visual methods of tactical training (0.75-0.78); practical methods of tactical training (0,54). In other issues the attitude of experts was were either inconsistent or unreliable ($p > 0,05$).

Key words: sports martial arts, tactical training, sporting skills, implementing provisions, information, means, methods, control.

Постановка проблеми. Сучасна теорія і практика системи підготовки у різних видах спорту передбачає використання підходів, відповідно до яких одночасно удосконалюються різні сторони підготовленості спортсменів, які надалі об'єднуються в єдине ціле [1, 7, 8, 12, 14]. Відповідно до специфіки змагальної діяльності у спортивних единоборствах, при побудові підготовки упродовж річного макроциклу слід робити акцент на удосконаленні технічної та тактичної майстерності спортсменів. Водночас інші сторони підготовленості розглядаються як підґрунтя [3, 14].

Аналіз літературних джерел. У більшості робіт тактична підготовка спортсменів-единоборців представлена переважно у поєднанні з технічною [2, 7, 8, 9]. При цьому зусилля дослідників здебільшого спрямовані на розробку інноваційних засобів та методів техніко-тактичної підготовки [2, 3, 4, 6, 7]. Однак у цьому тандемі як у нормативно-правових документах (програмах для ДЮСШ), так і у науково-методичній літературі технічна підготовка є домінуючою [1, 2, 5, 9, 10, 12]. Натомість реалізація тактичної на різних етапах багаторічної підготовки є, на нашу думку, недостатньо обґрунтованою та дискусійною. Це стосується абсолютних та відносних показників обсягу годин упродовж річного макроциклу, завдань тактичної підготовки на різних етапах багаторічного удосконалення, формування тактичних знань та інших положень, які регламентуються програмами для ДЮСШ [1, 3, 4, 8]. Ця ситуація характерна для більшості видів спортивних единоборств та боксу зокрема. Таким чином, актуальною є науково-прикладна проблема зі створення організаційно-методологічних основ системи тактичної підготовки у боксі.

Зв'язок з науковими темами та планами. Дослідження виконувалося відповідно до теми: «Теоретико-методичні основи управління тренувальним процесом та змагальною діяльністю в олімпійському, професійному та адаптивному спорті» (номер державної реєстрації: 0116U003167) на 2016-2020 рр. плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури.

Мета дослідження – з'ясувати ставлення фахівців з боксу до реалізації тактичної підготовки на різних етапах багаторічного удосконалення спортсменів.

Організація дослідження. Теоретичний аналіз, документальний метод, узагальнення даних літератури та мережі Інтернет дозволили виявити проблемне поле тактичної підготовки у спортивних единоборствах.

На наступному етапі дослідження було використано метод експертного оцінювання. Експертами були шість фахівців з боксу (середній стаж їх тренерської діяльності становив 20 років). Кожному експертові було запропоновано у письмовій формі заповнити бланк (анкету), висловивши думку у дискретній шкалі (шляхом ранжування окремих факторів – положень тактичної підготовки). Значущість положень тактичної підготовки визначалася за допомогою середнього рангу (середнього арифметичного усіх рангів, присвоєних положенню на певному етапі) та номеру згідно відносної значущості (рейтинг положень тактичної підготовки на окремих етапах, сформований на основі середніх рангів).

Для підтвердження достовірності проведення письмової експертизи було визначено рівень узгодженості думок за допомогою коефіцієнта конкордації Кендела (W). Статистичну достовірність останнього перевірено за допомогою критерія χ^2 (хі квадрат, або критерій Пірсона). Обидва показники було визначено відповідно до загальноприйнятого алгоритму [11].

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз думок експертів з боксу щодо різних положень тактичної підготовки вказав на відсутність єдиного підходу, що підтверджено різними значеннями коефіцієнта конкордації Кендела

(табл. 1).

Таблиця 1.

Узгодженість думок експертів-фахівців з боксу щодо положень тактичної підготовки на різних етапах багаторічного удосконалення спортсменів-єдиноборців (n=6, p<0,05)

Положення тактичної підготовки	Коефіцієнт конкордації Кендела					
	Етапи багаторічної підготовки					
	ПП	ПБП	СБП	ПдВД	МРІМ	ЗіП
Напрями тактичної підготовки	0,21*	0,58	0,36*	0,03*	0,12*	0,07*
Чинники, які впливають на стратегію підготовки до конкретних змагань	0,35*	0,36*	0,62	0,45	0,42	0,44
Розділ інформації «Основи тактики у спорті»	0,47	0,36	0,4	0,47	0,42	0,45
Розділ інформації «Змагальна діяльність»	0,54	0,26*	0,15*	0,08*	0,12*	0,18*
Розділ інформації «Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів»	0,51	0,33	0,39	0,43	0,28*	0,14*
Словесні методи тактичної підготовки	0,59	0,63	0,16*	0,25*	0,5	0,46
Наочні методи тактичної підготовки	0,75	0,36*	0,19*	0,36*	0,75	0,78
Наочні засоби тактичної підготовки	0,1*	0,42	0,45	0,1*	0,11*	0,09*
Практичні методи тактичної підготовки	0,24*	0,31*	0,51	0,6	0,53	0,5
Засоби та методи контролю тактичної підготовленості спортсменів	0,44	0,49	0,34	0,54	0,48	0,42

Примітки: * – положення, щодо яких узгодженість думок експертів була недостовірною ($\chi^2 p^2 < \chi^2 T$).

ПП – етап початкової підготовки; ПБП – етап попередньої базової підготовки; СБП – етап спеціалізованої базової підготовки; ПдВД – етап підготовки до вищих досягнень; МРІМ – етап максимальної реалізації індивідуальних можливостей; ЗіП – етапи збереження вищої спортивної майстерності та поступового зниження досягнень.

Ранжування напрямів тактичної підготовки засвідчило, що на етапах ПП та ПБП експерти рекомендують надавати перевагу вивченню сутності та основних теоретико-методичних положень спортивної тактики (середні ранги – 1,67-2,33). На етапі СБП акцент слід робити на оволодінні основними елементами, прийомами, варіантами тактичних дій (середній ранг – 1,83), на етапі ПдВД – на вивченні інформації, необхідної для практичної реалізації тактичної підготовленості (середній ранг – 2,33). Натомість на етапах МРІМ та ЗіП найбільш значущою є практична реалізація тактичної підготовленості (середні ранги – 2,17-2,5).

При цьому удосконалення тактичного мислення є найменш значущим напрямом на перших трьох етапах (середні ранги – 3,83-4,67), а вивчення сутності та основних теоретико-методичних положень спортивної тактики – на останніх трьох (середні ранги – 3,5-3,67). Проте, беручи до уваги середні ранги цих напрямів та узгодженість думок експертів (p>0,05), вважаємо отриманий рейтинг напрямів тактичної підготовки умовним.

У наступному запитанні експерти на усіх етапах відзначили пріоритетність функціональної підготовленості та психологічного стану спортсмена / команди як чинника, який слід брати до уваги під час формування стратегію підготовки до змагань (середні ранги – 1,33-2,0). Лише на етапі СБП до нього варто додавати ще один чинник – рівень техніко-тактичної підготовленості спортсмена / команди (середній ранг – 1,67). Звернімо увагу на те, що на етапах ПБП та ПдВД деякі чинники були оцінені як рівнозначні, однак, не першочергові.

На думку експертів, для формування тактичних знань у боксерів тренерам необхідно надавати пріоритет таким темам: на етапі ПП – «Значення тактики у спорті та в обраному виді» (середній ранг – 1,83), на етапі ПБП – двом темам: «Різновиди та зміст тактичних прийомів і дій» та «Стратегія і тактика змагальної діяльності» (середній ранг – 3,5). Остання тема також актуальна на етапі СБП (середній ранг – 2,5). Починаючи з етапу ПдВД і закінчуючи ЗіП, найбільш значущою є тема: «Тактичний план, тактична схема» (середній ранг – 2,5-3,17). Аналізуючи відповіді на попередні запитання, можна зробити припущення, що, на думку експертів, знання щодо формування тактичного плану та схеми є підґрунтям для реалізації тактичної підготовленості боксерів.

Передбачувано найменш значущою на етапах ПдВД, МРІМ та ЗіП була тема: «Значення тактики у спорті та в обраному виді» (середні ранги – 7,83-8,83), оскільки цей матеріал спортсмени повинні засвоювати у юному віці. На етапах ПП та СБП такою було визнано тему: «Сучасні тенденції розвитку тактики обраного виду спорту» (середні ранги – 7,17-8,5), а на етапі ПБП – «Взаємозв'язок спеціалізованих відчуттів спортсмена з тактикою» (середній ранг – 7,83).

Серед тем, які відображають інформацію щодо змагальної діяльності, у межах тактичної підготовки боксерів найбільш значущими були визнані такі: на етапах ПП та ПБП – «Правила змагань» (середні ранги – 1,0-2,67), на етапах СБП та ПдВД – «Міжнародна система змагань» (середні ранги – 3,5-3,67), на етапі МРІМ – «Індивідуальні стилі змагальної діяльності» (середній ранг – 3,33), на етапі ЗіП – «Організація та проведення змагань, положення про змагання» (середній ранг – 3,17).

Зазначимо, що найменш значущими визнавалися різні теми, а деякі з них посідали однакові місця. Вважаємо, що саме це вплинуло достовірність коефіцієнтів конкордації.

На нашу думку, така ієрархія тем пов'язана із завданнями, що висуваються перед спортсменами під час підготовки та участі на змаганнях різного рівня. Якщо на початкових етапах найбільш цінною є інформація щодо правил змагань, то у

подальшому, паралельно із розширенням змагальної практики, зростає актуальність матеріалу, що відображає специфіку міжнародних змагань. На останніх етапах найбільшого значення набуває інформація, яка тісно пов'язана з індивідуальним стилем змагальної діяльності та вибором тактики. Окрім цього, досвідчені спортсмени все частіше долучаються до проведення змагань в якості організаторів або поєднують кар'єру спортсмена і тренера.

Аналіз тем наступного розділу вказав на те, що юним боксерам на етапах ПП та ПБП слід зосередити увагу на вивченні матеріалу, пов'язаного з основами тактичної підготовки у спорті (середній ранг – 1,33-2,5). Упродовж наступних етапів пріоритет слід надавати темі: «Методи та засоби тактичної підготовки спортсменів» (середній ранг – 1,83-2,33). Припускаємо, такий підхід позитивно впливає на реалізацію принципу свідомості та дозволяє спортсменам долучатися до формування власної тактичної підготовленості.

Враховуючи те, що у попередньому запитанні на етапі МРІМ найбільш актуальною була тема щодо індивідуальних стилів змагальної діяльності, у цьому розділі інформації тема: «Індивідуальний план тренування», логічно, була оцінена як найбільш важлива (середній ранг – 2,67). Для спортсменів етапу ЗіП такою було обрано тему: «Формування тактичного плану та вибір тактичної схеми» (середній ранг – 3,33), що також співвідноситься з раніше отриманими відповідями. Водночас найменш значущою на усіх етапах, крім останніх двох, було визнано тему: «Формування команди, визначення функцій її учасників» (середні ранги – 7,33-8,33). На етапах МРІМ та ЗіП такою була тема: «Основи тактичної підготовки у спорті» (середні ранги – 7,0-7,17).

Для засвоєння вище зазначеного матеріалу, на думку експертів, у боксі слід застосовувати такі словесні методи: на етапі ПП – розповідь (середній ранг – 1,83), на етапі ПБП – пояснення (середній ранг – 1,17), на етапі СБП – бесіду (середній ранг – 2,67), на етапі ПдВД – аналіз та обговорення (середній ранг – 1,83), на етапі МРІМ – вказівки і рекомендації (середній ранг – 1,83). Водночас на етапі ЗіП лідерами були кілька методів – аналіз, обговорення, вказівки та рекомендації (середній ранг – 2,17). Цікаво, що останні методи були визнані найменш значущими у межах тактичної підготовки на етапах ПП (середній ранг – 5,17) та ПБП (середні ранги – 4,83-5,0). На наступних етапах такою була названа розповідь (середній ранг – 4,5-5,5). Подібна ротація була наявна серед наочних засобів тактичної підготовки. Так, навчальні фільми з першого місця рейтингу на етапах ПП та ПБП (середні ранги – 2,5-2,67) опустилися на останнє (середні ранги – 4,17-5,33).

Несподівано для нас на етапі СБП найбільш значущими експерти визнали фотографії (середній ранг – 2,17). На усіх наступних етапах перевагу було надано відеозаписам (середні ранги – 2,5-2,67). При цьому фотографії лишилися на другому місці. Зазначимо, що у жодній групі експертів з інших видів спортивних єдиноборств дидактична цінність фотографій у межах тактичної підготовки не була так високо оцінена.

У рейтингу практичних методів тактичної підготовки лідером на етапі ПП було тренування без суперника (середній ранг – 2,33), на етапах ПБП, СБП, ПдВД – тренування з партнером (середні ранги – 2,0-3,67). При цьому на етапі ПБП рівноцінним було визнано тренування з умовним суперником. На етапах МРІМ та ЗіП, на думку фахівців з боксу, пріоритет слід надавати використанню тренування з суперником (середні ранги – 1,5-1,67). На нашу думку, здебільшого це продиктовано зростанням кількості змагань різного рівня упродовж річного макроциклу підготовки спортсменів.

Водночас найменш значущими на етапах ПП, ПБП та СБП були визнані суддівська практика (середні ранги – 7,67-8,5), а на наступних етапах – вивчення прийомів та дій з інших видів спорту (середні ранги – 8,0-9,5). На етапі МРІМ до них було додано проведення спортсменами навчально-тренувальних занять та їх частин.

Найкращими засобами та методами контролю тактичної підготовленості боксерів на етапах ПП, ПБП та СБП, на думку експертів, є контрольні нормативи (середні ранги – 7,67-8,33). На етапі ПП їх варто поєднувати з тестуванням спортсменів у вигляді опитування з окремих тем. На наступних етапах найбільш значущими були аналіз показників змагальної діяльності та участь у контрольних змаганнях (середні ранги – 2,17-2,67).

Натомість суддівство тренувальних та змагальних поєдинків було визнано найменш перспективний засіб контролю тактичної підготовленості на усіх етапах, крім МРІМ (середні ранги – 6,67-9,0). На цьому етапі таким визнано виконання інтелектуально-розвиваючих завдань (середній ранг – 7,67), а на етапі ЗіП, окрім суддівства, недоцільно застосовувати ведення та перевірку щоденників спортсменів.

Обговорення отриманих результатів. У науково-методичній літературі зі спортивних єдиноборств є два підходи до реалізації тактичної підготовки: у поєднанні з технічною та виокремлено [1, 2, 3, 7, 8, 9, 10]. Однак, при цьому акцент зроблено на технічній підготовці, а тактична представлена фрагментарно. Водночас питання формування тактичної підготовленості через набуття спеціальних знань, доцільність поєднання тактичної підготовки з іншими сторонами, контроль тактичної підготовленості є відкритими [5, 6, 14]. Враховуючи це, наше дослідження було присвячено з'ясуванню ставлення експертів з боксу до реалізаційних положень тактичної підготовки на різних етапах багаторічного удосконалення.

Аналіз результатів експертного оцінювання вказав на те, що узгодженість думок фахівців з боксу була достатньою та достовірною високою ($p < 0,05$) у невеликій кількості запитань. В інших думки експертів були або неузгодженими, або недостовірними ($p > 0,05$). На нашу думку, ця ситуація має кілька пояснень. По-перше, аналіз відповідей на окремі запитання засвідчив, що деякі реалізаційні положення під час ранжування посідали однакові місця. Причому на одному етапі кількість таких положень варіювалася від двох до шести. По-друге, різниця між середніми рангами у межах одного і того запитання часто становила 0,1-0,5 умовні одиниці. З одного боку, це дозволяє підстави стверджувати про рівноцінність цих положень для реалізації завдань тактичної підготовки на конкретному етапі. З іншого боку, це підтверджує наше припущення про наявність різних поглядів на тактичну підготовку загалом та використання тренерами різних підходів для формування тактичної підготовленості боксерів в залежності від їхнього віку та кваліфікації.

Висновки. Попри значну кількість досліджень, присвячених техніко-тактичній підготовці спортсменів, у спортивних єдиноборствах загалом та у боксі зокрема деякі питання висвітлені фрагментарно. Найбільшу дискусію викликають

запитання щодо формування тактичних знань та їх контролю, доцільності поєднання тактичної підготовки з іншими сторонами та добору засобів та методів у її межах.

Для експертів з боксу характерна достатня та висока узгодженість думок ($p < 0,05$) у таких запитаннях:

- напрями тактичної підготовки спортсменів (на етапі ПБП коефіцієнт конкордації становив 0,58);
- чинники, які впливають на стратегію підготовки до конкретних змагань (на етапі СБП – 0,62);
- розділ інформації «Змагальна діяльність» (на етапі ПП – 0,54);
- розділ інформації «Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів» (на етапі ПП – 0,51);
- словесні методи тактичної підготовки (на усіх етапах ПП, ПБП, МРІМ – 0,5-0,63);
- наочні методи тактичної підготовки (на етапах ПП, МРІМ, ЗіП – 0,75-0,78);
- практичні методи тактичної підготовки (на етапах СБП, ПдВД, МРІМ, ЗіП – 0,5-0,6);
- засоби та методи контролю тактичної підготовленості спортсменів (на етапі ПдВД – 0,54).

Перспективи подальших досліджень передбачають визначення думок провідних фахівців з інших видів спортивних єдиноборств щодо реалізації тактичної підготовки на різних етапах багаторічного удосконалення спортсменів.

Література

1. Богдан І. О. Карате WKF: Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл Київ, 2014. 43 с.
2. Гаркин Н. В. Бабушкина Е. А. Общие закономерности анализа движений и периода их выполнения на основе сравнения технико-тактических взаимодействий в вольной борьбе. Экстрем. деятельность человека. 2017. № 1. С. 33-36.
3. Дзюдо. Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності з дзюдо [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dsmsu.gov.ua/media/2014/05/22/55/programma_dzudo.pdf
4. Задорожна О. Р. Зміст тактичної підготовки в олімпійських видах спортивних єдиноборств (на прикладі фехтування, вільної боротьби та дзюдо). Спортивний вісник Придніпров'я. Дніпропетровськ, 2019. № 1. С. 13-25.
5. Задорожна О. Р., Хомяк І. І. Аналіз змісту тактичної підготовки у нормативно-правових документах зі спортивних єдиноборств (на прикладі боксу, греко-римської боротьби та тхеквондо ВТФ). Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. К., 2019. №2 (108). С. 56-60.
6. Кіпріч С., Донець О. Теоретичний аналіз проблеми індивідуалізації і моделювання у спортивній підготовці єдиноборців. Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фізичної культури і спорту. Л., 2010. Вип. 14, т. I. С. 125-130.
7. Клименко А. А. Организация визуального контроля технико-тактической подготовленности дзюдоистов : учеб.-метод. пособие. Краснодар : КубГАУ, 2017. 47 с.
8. Кошечев О. С. Тхеквондо ВТФ : навч. прогр. для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та училищ олімпійського резерву. К., 2009. 86 с.
9. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения : учеб.-ник [для тренеров] : в 2 кн. Киев. Олимп. лит., 2015. Кн. 1. 680 с.
10. Ставринов М. Г. Волошин В. М. Греко-римська боротьба : навч. прогр. для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та училищ олімпійського резерву. К., 2011. 59 с.
11. Шиян Б. М. Єдинак Г. А., Петришин Ю. В. Наукові дослідження у фізичному вихованні та спорті: науковий посібник [для факульт. фіз. вих. і сп. вищих навч. закладів II-IV рівнів акредитації]. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 2012. 280 с.
12. Allerdissen, M., Guldenpenning, I., Schack, T., & Blasing B. Recognizing fencing attacks from auditory and visual information: A comparison between expert fencers and novices. Psychology of Sport and Exercise, 2017. 31(1), 123-130. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2017.04.009>
13. Arziutov G., Iermakov S., Bartik P., Nosko M., Cynarski W.J. The use of didactic laws in the teaching of the physical elements involved in judo techniques, "Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology", 2016, vol. 16, no. 4, pp. 21–30; doi: 10.14589/ido.16.4.4.
14. Johnson J., Hyo Jung Kang. Hapkido research trends: a review, "Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology", 2018. vol. 18, no. 3, pp. 42-50, doi: 10.14589/ido.18.3.7.

References:

1. Allerdissen, M., Guldenpenning, I., Schack, T., & Blasing B. (2017). Recognizing fencing attacks from auditory and visual information: A comparison between expert fencers and novices. Psychology of Sport and Exercise, 31(1), 123-130. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2017.04.009>. (In English).
2. Arziutov G., Iermakov S., Bartik P., Nosko M., Cynarski W.J. (2016), The use of didactic laws in the teaching of the physical elements involved in judo techniques, "Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology", vol. 16, no. 4, pp. 21–30; doi: 10.14589/ido.16.4.4. (In English).
3. Bogdan I. O. Karate WKF: Navchalna programma dlya dityacho-yunatskih sportivnih shklyu KiYiv, 2014. 43 p. (In Ukrainian).
4. Garkin N. V. Babushkina E. A. (2017). General principles of movement analysis and their period on the basis of comparison in freestyle wrestling. Ekstrem. dejatel'nost' cheloveka. 2017; 1: 33-6. (In Russian).
5. Johnson J., Hyo Jung Kang (2018) Hapkido research trends: a review, "Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology", vol. 18, no. 3, pp. 42-50, doi: 10.14589/ido.18.3.7. (In English).

6. Judo: teach. program for children's and youth sports schools, specialized children-youth schools of the Olympic reserve, schools of higher sporting skills and schools of the Olympic reserve. [Electronic resource]. – Access mode: http://dmsu.gov.ua/media/2014/05/22/55/programma_dzudo.pdf. (In Ukrainian).

7. Kiprich S., Donets O. (2010). Theoretical analysis of the problem of individualization and modeling in sports training of martial arts. Young sports science of Ukraine: Sb. sciences etc. from the field of physical culture and sports. L., 14 (I): 125-30. (In Ukrainian).

8. Klimenko A. A. (2017). Organization of visual control in judo training: ucheb-metod. posobie. Krasnodar : KubGAU. 47 p. (In Russian).

9. Koshcheev O. S. (2009), Taekwondo WTF: Teach. program for children's and youth sports schools, specialized children-youth schools of the Olympic reserve, schools of higher sporting skills and schools of the Olympic reserve. K. 86 p. (In Ukrainian).

10. Platonov V. N. (2015). The system of preparation of athletes in the Olympic sport. General theory and its practical applications: the textbook [for trainers]: in 2 books. Kiev Olympus Lit. 1: 350-400. (In Russian).

11. Shiyani B. M., Edinak G. A., Petrishin Yu. V. (2012). Naukovy doslidzhennya u flzichnomu vihovanni ta sporti: naukoviy poslbniik [dlya fakult. flz. vih. I sp. vischih navch. zakladiv II-IV rlvnlv akreditatsiyi]. Kam'yanets-Podllyskiy : TOV «Drukarnya Ruta»,. 280 p. (In Ukrainian).

12. Stavrinov M. G., Voloshin V. M. (2011), Greco-Roman wrestling: teach. program for children's and youth sports schools, specialized children-youth schools of the Olympic reserve, schools of higher sporting skills and schools of the Olympic reserve. K. 59 p. (In Ukrainian).

13. Zadorozhna O. R. (2019). Content of tactical training in Olympic combat sports (for example fencing, wrestling and judo). Sportyvnyy visnyk Prydniprovyia. Dnipro, №. 1. С. 13-25.

14. Zadorozhna O. R., Khomiak I. I. (2019). Analysis of content of tactical training in legal documents in combat sports (for example boxing, Greco-Roman wrestling and Taekwondo WTF). Naukovyy chasopys Nac. ped. un. im. M. P. Dragomanov. K., №2 (108): 56-60. (In Ukrainian).

Мельник А. Ю.

кандидат наук з фізичного виховання і спорту

Харківська державна академія фізичної культури, м. Харків

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ АТАКУЮЧИХ ДІЙ ГРАВЦІВ АМПЛУА НАПАДАЮЧИЙ ДРУГОГО ТЕМПУ В ЗМАГАННЯХ ЖІНОЧИХ СТУДЕНТСЬКИХ КОМАНД

Проведено аналіз статистичних даних стосовно виконання нападаючих ударів гравцями другого темпу, а також оцінку відповідних показників ефективності у змагальній діяльності жіночих студентських команд. Відповідні дані одержано під час педагогічних спостережень за виконанням атакуючих дій у 15 іграх студентської ліги м. Харкова 2018-2019 рр., використовуючи запропоновану п'ятибальну шкалу оцінок. Із загальної кількості зафіксованих 3150 нападаючих ударів частка силових та обманних ударів становила 68% та 32%, відповідно. Аналіз даних показав також, що кількість силових (обманних) ударів у співвідношенні до їх загальної кількості у випадку атаки «в хід» становив 69% (58%) і «в лінію» – 31% (42%). Значення середнього показника ефективності виконання атакуючих ударів гравцями другого темпу в даних іграх доволі високе і перевищує 45%. Показано, зокрема, що при виконанні обманних ударів показник ефективності їх виконання досягав найбільшого значення у випадку спрямування атаки «в лінію», а при силових ударах – «в хід».

Ключові слова: методика, оцінки, зона, атака «в хід», атака «в лінію», показник ефективності.

Мельник А. Ю. Анализ эффективности атакующих действий игроков амплуа нападающий второго темпа в соревнованиях женских студенческих команд. *Проведен анализ статистических данных по выполнению нападающих ударов игроками второго темпа, а также оценку соответствующих показателей эффективности в соревновательной деятельности женских студенческих команд. Соответствующие данные получены при педагогических наблюдениях за выполнением атакующих действий в 15 играх студенческой лиги г. Харькова 2018-2019 гг. Используя предложенную пятибальную шкалу оценок. Из общего количества зафиксированных 3150 нападающих ударов доля силовых и обманных ударов составила 68% и 32% соответственно. Анализ данных показал также, что количество силовых (обманных) ударов в соотношении к их общему количеству в случае атаки «в ход» составил 69% (58%) и «в линию» – 31% (42%). Значение среднего показателя эффективности выполнения атакующих ударов игроками второго темпа в данных играх довольно высокое и превышает 45%. Показано, в частности, что при выполнении обманных ударов показатель эффективности их выполнения достигал наибольшего значения в случае направления атаки «в линию», а при силовых ударах – «в ход».*

Ключевые слова: методика, оценки, зона, атака «в ход», атака «в линию», показатель эффективности.

Melnyk A. The efficiency analysis of attacking actions at players of the role hitter of the second speed in competitions of women's students' teams. *The analyses of statistical data on performing spikes by players of the second speed and also the assessment of the corresponding indicators of efficiency in competitive activity of women's students' teams are carried out. The relevant data are obtained during the pedagogical observations of performance of attacking actions in 15 games of Kharkiv student's league of 2018-2019, using the offered five-point rating scale. A part of power and feigned hits made 68% and 32%,*